

Wandeling Hemmense Bos (landgoed “de Heerlijkheid Hemmen”)

Type wandeling: licht, goed schoeisel noodzakelijk! Verder overal goed bereikbaar.

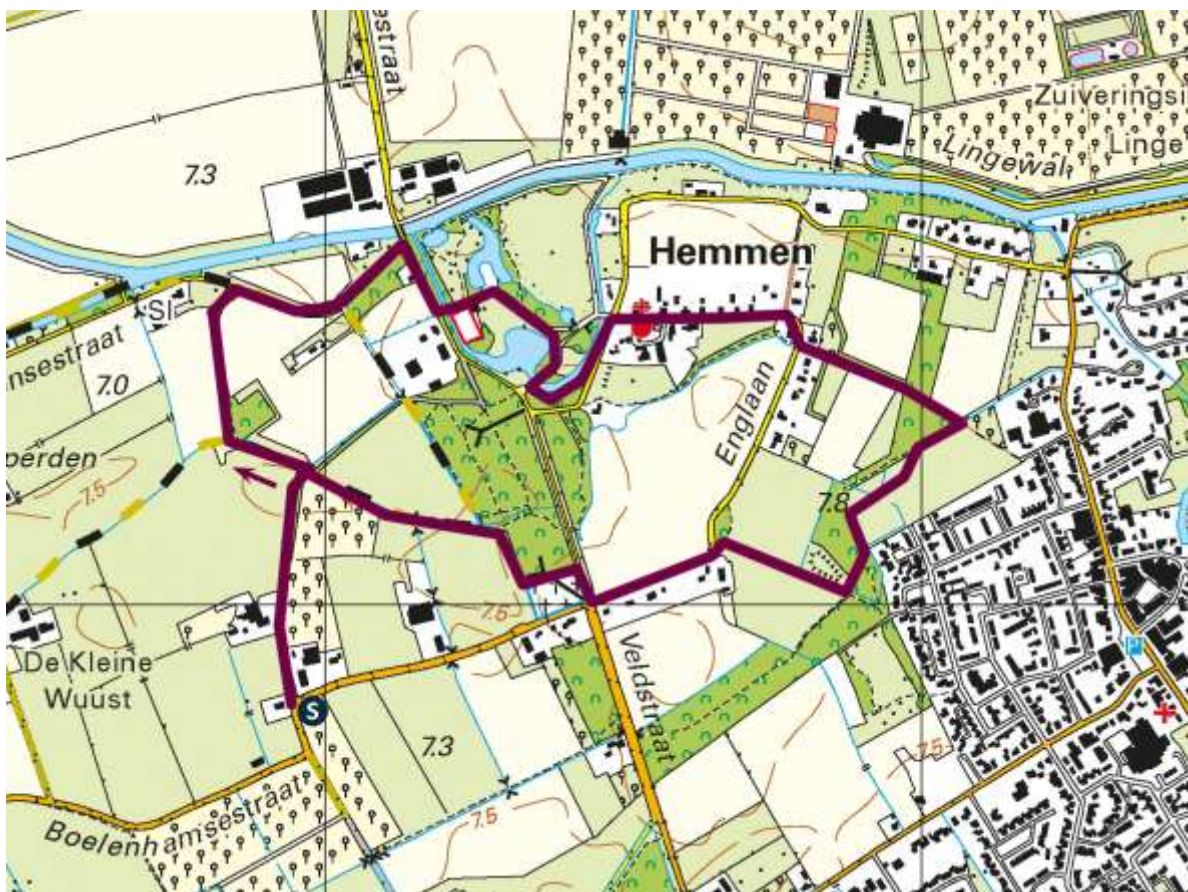
Lengte van de wandeling: 4,1 km.

Startpunt: CNME, het Pakhuis, Boelenhamsestraat 7, 6672 MC Hemmen.

Hier is parkeergelegenheid.

Horeca in de buurt: Heerlijkheid Brasserie, Kerkplein 10, 6672 LB Hemmen; Pannenkoekenboerderij “Aan de Linge”, Molenstraat 18 6672 LA Hemmen; Stichting 't Pakhuis, CNME, Boelenhamsestraat 7, 6672 MC Hemmen.

Figuur 1 Overzichtskaart beschreven wandeling

Geschiedenis van het landgoed

De bewoning van Hemmen dateert uit de Romeinse tijd, wat blijkt uit de vondst van o.a. een gouden munt van keizer Trajanus (98-117 na Chr.).

In 1375 kwam het Hemmen in het bezit van het geslacht Van Lijnden en werd het landgoed Hemmen aangelegd. Het landgoed was van 1375 tot 1931 in bezit van 17 elkaar opvolgende heren van Lijnden (vandaar de naam Heerlijkheid). Toen de laatste heer van Lijnden in 1931 overleed werd het landgoed ondergebracht in "Het Lijndensche Fonds voor Kerk en Zending".

Op 5 januari 1945 werd het Huis Hemmen door de geallieerden met de grond gelijk gemaakt. De ruïne van de fundering is nog te zien. Het landgoed bestaat uit een grote vijver, kasteeltuin, kerk + dorpskern, bossen, eikenlanen en de ruïne.

Het landgoed Hemmen

De heerlijkheid Hemmen ligt in de Betuwe aan de rivier de Linge, bij het dorp Zetten. Het bestaat uit het dorp Hemmen en het Hemmense Bos.

De zuidelijke helft van het landgoed bestaat uit weilanden op komkleigrond. Het noordelijke gedeelte heeft stroomruggen met drogere en lichtere grond, geschikt voor akkerbouw (tabak) en hoogstam fruitteelt.

Stroomruggen zijn natuurlijke verhogingen in het landschap, de oeverwallen langs voormalige rivierlopen veroorzaakt door vroegere overstromingen. Bij overstromingen wordt het zwaardere zand langs de rivier afgezet en vormt oeverwallen. De lichtere kleideeltjes bezinken verder van de rivier, en vormen de komkleigebieden. Voor 1300 stroomden de rivieren vrij de Betuwe in. Na 1300 werden er dijken aangelegd. Op de oorspronkelijke oeverwallen ontstond bewoning. Het dorp Hemmen is ontstaan op een oeverwal. De beste tijd om het gebied te bezoeken is het voorjaar (vogels, bloemen) en het najaar (paddenstoelen).

Figuur 2 Het Hemmense bos

De wandelroute¹

1. Start bij het CNME, het Pakhuis. Bij de ingang aan de Boelenhamsestraat rechtsaf de Cornelis Holstraat in. Je ziet rechts een rij oude knotwilgen die met allerlei planten begroeid zijn (o.a. kleefkruid, kruisbes en zwarte bes). Ze zijn een ideale broedplaats voor o.a. steenuil, groene specht, mees en mus. Waar de weg naar links buigt ga je rechtdoor langs de knotwilgen en bij het hek het pad rechtdoor volgen. In de berm groeit o.a. hondsdrif, smeewortel en berenklaauw. Rechts achter een gevlochten heg zie je de hoogstamboomgaard van de Linge-hof, een Wagenings proefbedrijf voor de fruitteelt.

2. Over het bruggetje ga je linksaf. Waar het pad naar rechts buigt, zie je links het weiland van de oude boerderij genaamd: "De Grote Wuust" en in de verte de stuwwal bij Wageningen.

Je loopt het pad onder de eiken (zomereik) en hoort boomkruiper, steenuil, grote bonte specht en nijlgans. Aan planten vind je o.a. meidoorn, zwarte els en reuzenberenklaauw. Het pad komt uit op een verharde weg, de Gesperdensestraat.

3. Je volgt de Gesperdensestraat naar rechts tot aan een T-splitsing. Hier weer naar rechts en na ca. 100 m links over een brug op een klinkerpad. Aan de rechterkant is de Kasteeltuin, geopend van 1 mei tot 1 november, van 8.00 tot 19.00 uur. Je volgt het klinkerpad tot een hek.

4. Door het hek rechtdoor het park in. Links zie je de resten van het Huis Hemmen dat in WO II werd verwoest.

Het park is aangelegd in Engelse landschapsstijl met waterpartijen. In de vijver meerkoet, waterhoen, nijlgans en grauwe gans, wilde eend en mandarijneend. Hier vind je in de beukenbomen nog veel schade, veroorzaakt door kogels en granaten uit de WO II (gevaarlijk bij omzagen!!) In het voorjaar veel speenkruid en in de herfst paddenstoelen. In het bos zijn horsten (nesten) van de buizerd.

Ook veel zangvogels, zoals grote bonte specht, kool- pimpel- en staartmees. Het bos bestaat uit beuk, esdoorn, es, els en iep.

Het pad buigt naar rechts. Je loopt nu door een brede beukenlaan, vroeger de oprijlaan naar Huis Hemmen. Je volgt de beukenlaan tot over de Nonnenbrug. De naam van de Nonnenbrug komt van de op nonnen lijkende paaltjes. Er hebben ook beelden gestaan, maar die zijn nu in een museum in Leiden.

4. Direct na de brug ga je linksaf een pad langs het water. De waterpartijen en de watergang waar je langs loopt zijn oude rivierarmen van de Linge. De naam "Hemmen" is ontstaan doordat de Linge hier meerdere bochten had die "hammen" werden genoemd. Na ca. 100 m splitst het pad. Je neemt het linker pad verder langs het water en komt uit op een verharde weg.

5. Op de verharde weg naar links en even verder de zijweg naar rechts, de Dorpstraat, langs de kerk van Hemmen. Om de kerk heen, op nr. 10 aan het Kerkplein is een theeschenkerij en de landgoedwinkel "Kerkplein 10". Nummer 4 is het geboortehuis van de dichter Gijsbertus Couperus.

Op het kerkhof groeien een aantal stinzenplanten o.a. sneeuwroem en scilla. Mooie platanen sieren de kerk.

---

¹ Kom je onduidelijkheden tegen op deze wandeling neem dan contact op met webmaster@arnhem.knnv.nl

6. Je volgt de Dorpstraat tot deze overgaat in de Englaan. Hier ga je linksaf het Zettensepad op. Bij een kruispunt van paden, bij een dikke oude knotwilg, neem je het pad rechts het bos in. Bij de bosrand buigt dit pad naar links en iets verder naar rechts. Bij een driesprong neem je een nieuw aangelegd breed pad naar rechts. Bij de bosrand naar links het pad verder volgen. Op een kruispunt van paden neem je het pad naar rechts. Dit pad loopt tussen weilanden en komt uit in de bocht van een verharde weg. Je neemt hier de weg die ongeveer rechtdoor gaat, in dezelfde richting als het pad waar je af komt. Je volgt deze weg tot op het kruispunt met de Veldstraat.

7. Op het kruispunt rechtsaf en direct na het bij het kruispunt liggende kerkhof ga je linksaf het bos in. Je volgt het pad tot op een T-splitsing. Hier linksaf en verderop door het klaphekje langs een meidoornhaag. Je komt uit bij het bruggetje van het begin van de wandeling. Je gaat de brug niet over, maar linksaf naar de CorCornelis Holstraat en terug naar het Pakhuis.

*Tekst: Mia Hamer
Foto: Mia hamer
Jaar van opmaak: 2022*